

Secretariaat:
P.C. Hoofthooflaan 31
3705 AE Zeist
T: 030-6960141
KvKnr.: 30250364
ANBI sinds 1-1-2012
NL98 INGB 0005 8035 12
E: beterzeist@gmail.com
W: www.beterzeist.nl (oud)
W: www.beterzeist.com

Aan: de gemeenteraad van Zeist,

Zeist, 27 juni 2022

Betreft: Lessen uit de Bomenbalans Kerckebosch oost

Geachte raadsleden,

Ziet de gemeente door de bomen het bos nog?

Volgens de [Bomenbalans Kerckebosch](#) (22VRAAG028 Zeister Belang d.d.17 mei 2022, zijn er in totaal 3.922 vergunningplichtige bomen gekapt en 4.551 herplant. Dat zou betekenen dat er 629 bomen in nieuw Kerckebosch zijn bijgekomen c.q. gecompenseerd. Dat 'succesverhaal' wordt steeds door politici en ontwikkelaars genoemd om aan te geven dat in bosgebied best kan worden gebouwd. In het Addendum bij deze brief heeft Stichting Beter Zeist de verstrekte Bomenbalans Kerckebosch nader geanalyseerd.

Enkele constatering en opmerkingen uit de analyse

- Een bos is veel meer dan een verzameling vergunningplichtige bomen. Een bosbalans is iets anders dan een Bomenbalans, laat staan een natuurbalans of een (bredere) waardenbalans.
- Stichting Ontwikkeling Kerckebosch heeft op 30 maart 2011 het resultaat van een [Analyse bosverlies](#) gepresenteerd van het bosverlies in Kerckebosch als gevolg van de geplande woningbouw in het 'Binnenbos'. De stichting kwam op basis van een rastermethode uit op een bosverlies van bijna 30 ha. De WOM kwam in een eerder stadium uit op 12 ha.
- Het Binnenbos van Kerckebosch was grotendeels een bestaand, volwassen bos. Het was in 3 etages opgebouwd met afhankelijk van de bosontwikkeling 330 - 500 bomen in diverse stadia per ha. Dat betekent dat in totaal voor 30 ha zo'n 10.000 -15.000 bomen moeten zijn gekapt. In de Bomenbalans tot najaar 2019 is alleen rekening gehouden met gekapte vergunningplichtige bomen, in totaal een kleine 4.000). De bomen die inmiddels op de vrije kavels zijn gekapt zijn mogelijk ook niet verwerkt in de Bomenbalans.
- Uit de bomenkaart uit 2011 (11RAAD0028) valt op te maken dat gedeelten van het vroegere bos waar bebouwing is geprojecteerd (kennelijk) niet naar het voorkomen van (vergunningplichtige) bomen is geïnventariseerd of in kaart gebracht.
- Om 289 woningen toe te voegen en verder 632 woningen te vervangen door nieuwbouw werd globaal 30 ha bos gekapt. Dat betekent dat per extra woning

gemiddeld ca. 1.000 vierkante meter bestaand bos werd opgeofferd. Elke nieuwe woning (921) heeft gemiddeld 11 tot 17 bomen gekost. Alleen de gekapte vergunningplichtige bomen zijn gecompenseerd. Niet het gekapte overige bos werd als zodanig gecompenseerd.

- Conform het overzicht (22VRAAG028) zijn er 1.391 bomen nieuw aangeplant waaronder niet vergunningplichtige berken. Onduidelijk is of de geplante bomen in leven zijn gebleven c.q. op tijd zijn ingeboet (vervangen).
- Daarnaast hebben in het aangelegde bosplantsoen 4.551 veren (stekjes, twijgen of boompjes tot ca 1 meter) zich ontwikkeld tot jonge bomen. Er is echter geen garantie dat de gecompenseerde bomen over 30, 50 of meer jaar tot volwassen exemplaren kunnen uitgroeien.
- In feite zou bij bomencompensatie het aantal herplante bomen (exclusief berken) vele malen groter moeten zijn dan het aantal gekapte vergunningplichtige bomen. Dit om *in de verre toekomst van een reële compensatie* te kunnen spreken. Zo compenseert Amsterdam de kap van een vergunningplichtige boom van 72 tot 79 jaar met *10 bomen*. Volgens de Amsterdamse regeling zou bij een gemiddelde leeftijd van 60 jaar van de met vergunning gekapte bomen een compensatie nodig zijn van $7 \times 3.922 = 26.745$ jonge (standaard)bomen.
- Als je al direct voor de verleende eco-systeemdiensten compenseert dan heb je voor de kap van één volwassen boom met bijbehorend kroonoppervlak *ruim 150 bomen* jonge bomen nodig (wetenschappelijk forum “i-Tree Eco” (International), Platform i-Tree Nederland, 2019). Bij beperkte compensatie is er lange tijd nodig om de functies van oude bomen te evenaren: boompje groot, plantertje dood.
- Wat betekent het ‘succesverhaal’ van politici en ontwikkelaars dat in een bos best kan worden gebouwd omdat er juist meer bomen bijkomen voor het vogelvrij verklaren van andere resterende bos- en natuurgebieden in buurten, dorpen en buitengebieden van de gemeente Zeist? Denk onder meer aan de precedentwerking voor Vollenhove e.o., Landgoed Dijnselburg, WA Hoeve, uitbreiding KNVB-terrein en de omgeving van NS-station Driebergen-Zeist.

Conclusies

Op basis van de analyse kunnen de volgende conclusies worden getrokken.

- In de antwoorden op de raadvragen wordt gesteld dat er bij de herontwikkeling van Kerckebosch meer bomen zijn teruggekomen dan er zijn gekapt. Dat is een halve waarheid op basis van halve feiten omdat bij de kap alleen de gekapte vergunningplichtige bomen zijn meegeteld. Alle andere duizenden gekapte bomen blijven zo uit beeld.
- Waar het evenwel om gaat is dat er bij de herontwikkeling van het Kerckebosch wel degelijk een grote oppervlakte aan bos verloren is gegaan, deels ook bos op een ‘oude bosgroeiplaats’. Dit laat zich ook niet zomaar compenseren door de aanplant van een aantal jonge boompjes. Het zal immers een lange tijd zal duren voordat weer een echt bosmilieu met vergunningplichtige bomen is ontstaan.
- De antwoorden over de bomencompensatie geven ook geen onderbouwing van het ‘succesverhaal’ van politici en ontwikkelaars dat in bosgebied best kan worden gebouwd en dat het juist een versterking van het groen kan betekenen. Een prachtwijk kun je nu eenmaal niet bouwen in een bosgebied zonder substantiële vernietiging van het bos.

Wij zouden graag tijdens het politiek spreekuur van 1 september a.s. met de fracties willen spreken over hoe de gemeente in de toekomst met de lessen wil omgaan.

Met vriendelijke groet,

Egbert Visscher, voorzitter Stichting Beter Zeist

Addendum: Analyse Bomenbalans Kerckebosch oost / 20220627

N.a.v. beantwoording vervolgvragen fractie Zeister Belang / 22VRAAG028 / 17-5-2022

Inleiding

Volgens de [Bomenbalans Kerckebosch](#) (22VRAAG028 ZB d.d.17 mei 2022) zijn er in totaal 3.922 vergunningplichtige bomen gekapt en 4.551 herplant. Dat zou betekenen dat er 629 bomen in nieuw Kerckebosch zijn bijgekomen c.q. gecompenseerd. Dat 'succesverhaal' wordt steeds door politici en ontwikkelaars genoemd om aan te geven dat in bosgebied best kan worden gebouwd. De balans en de uitspraken daarover leiden tot de volgende constatering en opmerkingen.

Aangepast vergunningskader voor Kerckebosch

- Op 31 mei 2011 heeft de raad conform het raadsvoorstel 11RAAD0028 voor de transitie van het wijkontwikkelingsgebied Kerckebosch de bomenverordening 2005 aangepast (art. 6 lid 1 en art. 7) Verder werd toen besloten voor het gebied de beleidsnota 'Bomen in Zeist als volgt aan te passen:
"zodat in het kader van efficiency, per bouwstroom eenmalig een omgevingsvergunning voor vellen verleend kan worden voor een onbekend aantal en niet concreet aangewezen bomen in het wijkontwikkelingsgebied Kerckebosch (attendering hier aangebracht). Met dien verstande dat deze bomen zich bevinden in de scheggen van het ontwikkelingsgebied Kerckebosch of bomen betreffen die buiten- en tegen de rand van de scheg staan, op een afstand van kleiner of gelijk aan 5 meter van een op te richten woning of bouwblok."
Deze formulering nodigt niet uit tot een zorgvuldige inventarisatie en compensatie.

Oppervlak gekapt bos

- Stichting Ontwikkeling Kerckebosch heeft op 30 maart 2011 het resultaat van een [Analyse bosverlies](#) gepresenteerd als gevolg van de geplande woningbouw in het 'Binnenbos'. Op basis van toepassing van een rastermethode kwam het resultaat uit op bijna 30 hectare bosverlies. Bureau WURCK dat was ingehuurd door de werkmaatschappij WOM kwam eerder uit op 12 hectare.

- Het oppervlak bosverlies moet trouwens nu groter zijn dan in 2011 werd bepaald op basis van de toen voorliggende plannen. Zo werden bijvoorbeeld de geplande ondergrondse parkeergarages niet aangelegd, maar in plaats daarvan parkeervakken b.g.g. ingericht die ook bomen kostten. Ook is er nog aanvullende bebouwing verrezen en zijn particuliere kavels leeg gekapt op basis van de ruime bomenverordening voor het wijkontwikkelingsgebied. Weliswaar is bij vrije kavel gewerkt met een kavelpaspoort waarin kap werd beperkt, maar door de kap van bomen op betreffende kavels is aldaar uiteindelijk niet tot nauwelijks nog sprake van een behoud van het oorspronkelijke bosmilieu. Ook zijn op vrije kavels een aantal bomen die op basis van kavelpaspoorten zouden worden behouden mogelijk alsnog gekapt.

Bosbalans en bomenbalans

- Een bos is veel meer dan een verzameling vergunningplichtige bomen. Een bosbalans is iets anders dan een bomenbalans, laat staan een natuurbalans of een (bredere) waardenbalans.
- De waarden van een bos hebben onder meer betrekking op ecologie, biodiversiteit, klimaat (adaptatie en broeikasgassen), waterbeheer en -inrichting, luchtkwaliteit, gezondheid, economie. Zie het wetenschappelijk forum “i-Tree Eco” (International) voor functies en doorberekening bomenbestand. Publicatie: “De baten van Bomen, resultaten van I-Tree in Nederland”, Platform i-Tree Nederland, 2019. Daarin staat onder meer dat voor de vervanging van één volwassen boom met bijbehorend kroonoppervlak *ruim 150 bomen* jonge bomen nodig zijn om dezelfde eco-systeemdiensten te evenaren. Zie verder ook www.norminstituutbomen.nl.
- Op basis van de bosbalans 2011 zoals deze in het 'Activiteitenplan FFW' (pag. 26) is opgenomen bleek dat er uiteindelijk veel meer bos zou moeten worden gekapt dan er kon worden terug geplant.
- Het Binnenbos van Kerckebosch was grotendeels een bestaand, volwassen bos. Het was in 3 etages opgebouwd met afhankelijk van de bosontwikkeling 330 - 500 bomen in diverse stadia per ha. Dat betekent dat in totaal voor de 30 ha zo'n 10.000 -15.000 bomen moeten zijn gekapt. In de nu gepresenteerde Bomenbalans is echter een aantal van een kleine 4.000 gekapte vergunningplichtige bomen opgenomen. Als het om een oud volgroeid (loof)bos zou gaan met *alleen* bomen met een kroonoppervlak van 100m² dan zou het aantal ongeveer kloppen. Maar om zo'n bos ging het niet.
- Weliswaar zijn waar mogelijk binnen de woonscheggen nog een aantal bomen blijven staan. Een verzameling losstaande bomen is echter niet te vergelijken met het bos zoals dat hier daarvoor voorkwam met ook een eigen bosmilieu. Dus inclusief de daarbij behorende planten en dieren, zie ook hieronder onder het hoofdje: 'Bomencompensatie'. Bovendien wordt hierbij aangetekend dat het in een deel van het bos om een oude bosgroeiplaats gaat, dus een groeiplaats waaraan in boscologische zin een bijzondere betekenis wordt toegekend. Provincie Utrecht verleent inmiddels voor dergelijke oude bosgroeiplaatsen geen ontheffing meer voor een (vervangende) herplant elders. Dat geldt als dergelijke bossen met oude bosgroeiplaatsen zijn gelegen 'buiten de bebouwde kom in het kader van de Boswet, thans Wet Natuurbescherming'. In het voorkomende geval was dat dus niet aan de orde, maar het zegt dus wel iets over de ecologische betekenis van het Binnenbos van Kerckebosch.

- De gepresenteerde Bomenbalans voor compensatie van vergunningplichtige bomen geeft zodoende geen inzicht in de zinvolheid van het aantasten en kappen van het Binnenbos. Om 289 woningen toe te voegen en verder 632 woningen te vervangen door nieuwbouw werd ca. 30 ha bos gekapt. Dat betekent dat per extra woning gemiddeld ca. 1.000 vierkante meter bestaand bos werd opgeofferd. Elke nieuwe woning (921) heeft gemiddeld 11 tot 17 bomen gekost. Was dat het waard om een oud bosmilieu dat stamt uit eind 19^e eeuw op te offeren?
- Bij analyse is voorafgaande aan de kap een algemeen beeld van de totale oppervlakte te kappen bos gegeven. Bij de verleende vergunningen is uiteindelijk alleen naar de mogelijk te kappen bomen gekeken. Daarbij is zoals uit de tabel van de gemeente naar voren komt uiteindelijk een aantal toch niet gekapt.
- Volgens het aangepaste bestemmingsplan kon het resterende bos kennelijk vergunningvrij worden gekapt. (Dat gold uiteraard niet voor vergunningplichtige bomen ervan waarvoor juist geen kapvergunning was afgegeven.).
- Conform het overzicht (22VRAAG028) zijn er 1.391 bomen nieuw aangeplant. Daarnaast hebben in het aangelegde bosplantsoen 4.551 veren (stekjes, twijgen of boompjes tot ca 1 meter) zich ontwikkeld tot jonge bomen. Dat maakt dat er nu $1.391 + 4.551 = 5.551^1$) bomen zich onder bepaalde omstandigheden tot volwassen bomen zouden kunnen ontwikkelen. De Bomenbalans lijkt dus gunstiger dan in 22VRAAG028 wordt weergegeven.
- Er is echter geen garantie dat de gecompenseerde bomen over 30, 50 of meer jaar tot volwassen (en ook vergunningplichtige) exemplaren kunnen uitgroeien. Dat hangt onder meer af van een goede standplaats, groeiruimte, gunstige omstandigheden, ziekten, tussentijdse kap, dunning om andere bomen te laten uitgroeien, dunning ten behoeve van uitgroeï van bomen, aantasting en onderlinge concurrentie. Daarom groeien veel gecompenseerde bomen niet uit tot volwassen bomen.
- Berken kunnen überhaupt niet als compensatie beschouwd worden, omdat die volgens de Bomenverordening niet onder de categorie vergunningplichtige bomen vallen. Toch zijn aangeplante berken meegeteld als compensatie. In feite zou bij bomencompensatie het aantal gecompenseerde bomen vele malen groter moeten zijn dan het aantal gekapte bomen. Dit om in de toekomst ook van een reële compensatie te kunnen spreken, zie onderstaande praktijk in Amsterdam.

Gemeente Amsterdam hanteert uitgaande van de bomenverordening van 2 oktober 2016 een leeftijdstabel voor compensatie. Op basis van (*toekomstige*) verevening²) van ecosysteemdiensten zal naarmate een gekapte boom ouder is voor elke 8 jaar meer 1 extra boom moeten worden herplant. Dat betekent bijvoorbeeld voor een boom met een leeftijd tussen 72 en 79 jaar een compensatie van 10 'standaardbomen' met een stamomtrek van 18 - 20 cm op 1m hoogte. Verder gebruikt de gemeente ook een omrekeningstabel voor dikkere en dunnere bomen.

Als fysieke herplant niet mogelijk is dan wordt de 'monetaire boomwaarde' in een gemeentelijk fonds gestort voor herplant en behoud of herstel van groen. De 'monetaire boomwaarde' wordt bepaald door een geregistreerd boomtaxateur op basis van de rekenmethode van de Nederlandse Vereniging van Taxateurs van Bomen (NVTB).

¹) Dus niet 4.551 zoals in de tabel 'Totaal aanplant ..' wordt vermeld. Dat komt door een telfout van 1.000 negatief in de kolom 'Totaal' van de tabel 'Overzicht aanplant ..'

²) In geval van directe verevening is de compensatie ca. 150 bomen (I-Tree Eco).

Volgens de Amsterdamse regeling zou bij een gemiddelde leeftijd van 60 jaar van de met vergunning gekapte bomen een compensatie nodig zijn van $7 \times 3.922 = 26.745$ jonge (standaard)bomen.

Bomencompensatie

- Bomencompensatie van alleen vergunningplichtige bomen in een bos is geen boscompensatie. Daarbij worden kleinere bomen en berken niet meegeteld (niet vergunningplichtig volgens Bomenverordening Zeist, art. 3), terwijl die bij de formele compensatie wel worden opgevoerd. In feite gaat het dan om een juridische, boekhoudkundige compensatie, niet van een vervanging van de vele bosfuncties.
 - N.B.: Een jonge boom is qua functies en reikwijdte ervan niet te vergelijken met een volwassen boom. Hetzelfde geldt voor vervangende aanplant op een vroegere bouwplaats versus bosgroei in een oud bosmilieu. Ook is inmiddels uit onderzoek gebleken dat bomen tot op hoge leeftijd grote hoeveelheden CO₂ uit de atmosfeer opnemen.
- Wat als bos of als gekapte bomen wordt gekwalificeerd wordt uit de gepresenteerde Bomenbalans niet geheel duidelijk:
 - Het gaat kennelijk om grotere vergunningplichtige bomen met een bepaalde stamdikte, namelijk met een diameter groter dan 20 cm (zie in deze dus ook Bomenverordening 2005, gewijzigd 2011).
 - Of daarbij bepaalde soorten niet zijn meegeteld is niet geheel duidelijk.
 - Uit de bomenkaart uit 2011 (11RAAD0028) valt op te maken dat gedeelten van het vroegere bos waar bebouwing is geprojecteerd (kennelijk) niet naar het voorkomen van (vergunningplichtige) bomen is geïnventariseerd of in kaart gebracht. Zie bijvoorbeeld hele stukken van het bos Scholenlaantje (bestemming nota bene: 'M (bo)') en idem om de flats langs de Prinses Margrietlaan.
- De Bomenbalans heeft betrekking op de gemeentelijke bomen en die van het Utrechts Landschap. De bomen die inmiddels op de vrije kavels zijn gekapt zijn mogelijk niet verwerkt in de balans.
- De Bomenbalans loopt tot najaar 2019. Nadien zijn in het kader van de herontwikkeling ook nog (vergunningplichtige) bomen (en bosplantsoen) gekapt. Dat is niet verwerkt in de Bomenbalans.

Toekomstwaarde bomencompensatie

- De nieuw geplante boompjes hebben een hoogte van pakweg een meter tot circa 3 meter. Onduidelijk is welke maat bomen werd aangeplant en onder welke voorwaarden zoals 2 boompalen en een gietrand per boom. In uitzonderlijke gevallen gaat het om grotere bomen die uit het vroegere bos zijn gehaald om gekapte beeldbepalende bomen te vervangen, zoals om het gesloopte kerkgebouw langs Hoog Kanje.
- In ieder geval zijn ook een aantal grotere bomen op plekken geplant waar zij minder levensvatbaar zijn. Denk bijvoorbeeld aan standplaatsen zoals onder een bestaand kronendak of gezien de aanwezige bebouwing, zodat er onvoldoende groeiruimte is om tot een volwassen boom te kunnen uitgroeien.
- Onduidelijk is of de geplante bomen in leven zijn gebleven c.q. op tijd zijn ingeboet (vervangen).

Precedentwerking

- Wat betekent het 'succesverhaal' van politici en ontwikkelaars dat in een bos best kan worden gebouwd omdat er juist meer bomen bijkomen voor het vogelvrij verklaren van andere resterende bos- en natuurgebieden in buurten, dorpen en buitengebieden van de gemeente Zeist? Denk onder meer aan de precedentwerking voor Vollenhove e.o., Landgoed Dijnselburg, WA Hoeve, uitbreiding KNVB-terrein en de omgeving van NS-station Driebergen-Zeist.

Conclusies

- Op basis van de antwoorden op de raadvragen wordt gesteld dat er bij de herontwikkeling van Kerckebosch meer bomen zijn teruggekomen dan er zijn gekapt. Dat is een halve waarheid op basis van halve feiten omdat bij de kap alleen de (volgens de bomenverordening) gekapte vergunningplichtige bomen zijn meegeteld. Alle andere duizenden gekapte bomen blijven zo uit beeld.
- Waar het evenwel om gaat is dat er bij de herontwikkeling van het Kerckebosch wel degelijk een grote oppervlakte aan bos verloren is gegaan, deels ook bos op een 'oude bosgroeiplaats'. Dit laat zich ook niet zomaar compenseren door de aanplant van een aantal jonge boompjes. Het zal immers een lange tijd duren voordat weer een echt bosmilieu met vergunningplichtige bomen is ontstaan.
- De antwoorden over de bomencompensatie geven ook geen onderbouwing van het 'succesverhaal' van politici en ontwikkelaars dat in bosgebied best kan worden gebouwd en dat het juist een versterking van het groen kan betekenen. Een prachtwijk kun je nu eenmaal niet bouwen in een bosgebied zonder substantiële vernietiging van het bos.